Qafqaz Beynəlxalq Münasibətlər və Strateji Araşdırmalar Mərkəzi
QAFSAM
Caucasian Center for International Relations and Strategic Studies

Xırvatıstan ilə Sloveniya arasında problemlər

Mustafa TOMBULOĞLU

Hırvatistan ile Slovenya arasındaki krizlere bir yenisi eklendi. İki ülke arasında 1991'den bu yana sınır uyuşmazlığı, Krsko Nükleer Santralı, mülkiyet sorunları ve Hırvat tasarrufçuların paralarının Ljubljanska Bankası'nda bloke edilmesi gibi nedenlerle ortaya çıkan krizlerden sonuncusu yine çeşitli tartışmaları da beraberinde getirdi.

Son günlerde Hırvat kamuoyunda "Slovenya mallarının boykot edilmesi" ve "ülkedeki Slovenya firmalarının/kişilerinin mallarına geçici olarak el konulması" gibi tedbirler sıklıkla gündeme getiriliyor. Hırvatistan'daki yerel bir radyonun, 15-18 Aralık döneminde internet üzerinden yaptığı bir ankette, Hırvatların %79'unun bu tedbirlerin alınmasından yana oy kullandıkları şeklindeki açıklamaları ise iki ülke arasındaki sorunların ulaştığı boyutu açıkça ortaya koyuyor.

Hırvat kamuoyu, Slovenya Hükümeti'nin geçtiğimiz Ekim ayında yaptığı girişimler neticesinde, Hırvatistan'ın Avrupa Birliği (AB)'ne üyelik sürecine ilişkin olarak gerçekleştirdiği müdahale nedeniyle bu kadar kızgın. Çünkü Slovenler, aralarındaki sınır anlaşmazlıkları çözülmedikçe Hırvatistan'ın AB ile üyelik müzakerelerinin devamına onay vermek istemiyor. Dolayısıyla, AB ve Hırvatistan arasında devam etmekte olan katılım müzakereleri de tıkanmakta. Daha da ötesi, Slovenya Hükümeti tarafından geçtiğimiz günlerde, "Hırvatistan'ın AB'ye üye olup olmaması konusunda bir referandum düzenlenmesi" fikri tekrar gündeme getirildi. Bu referandum, Hırvatistan'ın AB ile yürütülen görüşmelerde Slovenya ile sınır problemlerini gündeme getirmeyeceği yönünde bir teminat vermemesi durumunda düzenlenecek.

İki ülke arasında ezelden beri yaşanan sorunlar, Hırvatistan'ın "Adriyatik Denizi'nde Korunmuş Ekolojik Balıkçılık Bölgesi(EFPZ/ZERP)" uygulamasını 2008'in ilk gününde başlatması ile ivme kazanmıştı. Bu krizin temelinde "münhasır ekonomik bölge ve deniz sınırlarının belirlenmesi" yatıyor. Sorunun boyutunu artıran husus ise, 'konunun Slovenya ve

Hırvatistan arasındaki diplomatik bir kriz olmaktan çıkıp, Hırvatistan ile AB arasında bir sorun haline gelmesi'. Temelinde hukuki bir anlaşmazlık yatan sorunu çözmek için 4 Haziran 2004 tarihinde gerçekleştirilen toplantıda varılan sonucu Hırvatistan, "üzerinde anlaşmaya varılan bir protokol" olarak nitelendiriyor. Slovenya ise varılan sonucu "anlaşma" olarak tanımlıyor ve Hırvatistan'ı "anlaşma"nın ilkelerine uymayarak AB'nin ruhuna aykırı hareket etmekle suçluyor. Hırvatlar bölgenin egemen bir devleti olarak buna hakları olduğunu söylerken, Slovenler Hırvatistan'ın asıl amacının Slovenya'yı "topraksız" bırakmak olduğunu ileri sürüyor. Brüksel ise AB'nin Hırvatistan'ı defalarca uyardığını bu nedenle Hırvatistan müzakere sürecini gerçekten hızlandırmak istiyorsa balıkçılık bölgesi uygulamasından vazgeçmek zorunda olduğunu belirtiyor.

Hırvatistan'ın Slovenya ile ikili ilişkileri, Hırvatistan'ın EFPZ uygulamasını 13 Mart 2008'de kaldırması sonrasında göreceli bir yumuşama sürecine girdi. Sloven ve Hırvat liderlerin gayri resmi açıklamalarında; sorunların konuya taraf İtalya ve AB temsilcilerinin katılımıyla düzenlenecek bir toplantı çerçevesinde ele alınabileceği veya tahkime başvurulabileceği şeklindeki görüşler yeniden gündeme geldi. Ancak, geçmiş dönemlerde yaşanan gelişmeler iki ülke arasındaki sorunların kısa vadede çözülemeyeceğini işaret etmekte. Zira Slovenya, ortaya koyduğu çekincelerinin Çek Dönem Başkanlığı sırasında da ele alınacağından umutlu. Siyasi gözlemciler, Batı Balkanlara model gösterilen Hırvatistan ile müzakerelerin askıya alınmasının Hırvatistan kadar AB'ye de zarar vereceği görüşünü paylaşmakta. Uzmanlara göre iki ülke arasında yaşanan sorunu farklı kılan şey, sorunun niteliği değil. Onu farklı kılan, AB'nin bu defa kayıtsız bir gözlemci değil de, sorunun taraflarından biri haline gelmesi.

AB diplomatik kaynakları ise, 2009 senesinde Hırvatistan'ın üyelik görüşmelerinin zora girdiğini değerlendirmekte. AB'nin Genişlemeden Sorumlu Komiseri Olli Rehn'in sözcüsü Krisztina Nagy, Slovenya'nın ortaya koyduğu sorunların çözümlenmesi konusundaki yaklaşımının kendilerini hayal kırıklığına uğrattığını açıkladı. Daha önce onay verdiği halde bu tür bir blokaj koyması nedeniyle Slovenya'yı eleştiren K.Nagy, Hırvatistan'ın yine de

müzakerelerle ilgili gelişme sağlanmasından ümidi kesmemesi gerektiğini vurguladı. Avrupa Parlamentosu Hırvatistan Özel Raportörü Hannes Swoboda ise “diğer ülkelerin, Slovenya’nın yaptığı gibi ikili sorunları bu şekilde çözmeye çalışma girişimlerine karşı olduklarını net olarak göstermeleri gerektiğini” ifade etti.

Her iki ülkedeki uzmanlar, gelişmelerin Hırvat-Sloven ilişkilerini daha da kötüleştireceğine dikkat çekiyor. Uzmanlar ayrıca, herhangi bir ülkenin diğerinin mallarını boykot etmesinin ekonomiye olumsuz bir etki yaratacağını ve halkın yaşam koşullarını kötüleşebileceğini kaydediyor.